Z Krakowem na Ty!

2026-04-15

Rada Dzielnicy III Prądnik Czerwony zaprasza na kolejny wykład z cyklu „Z Krakowem na Ty!”, który odbędzie się dziś, 15 kwietnia, o godz. 17.00 w Sali Miedzianej Pałacu Krzysztofory przy Rynku Głównym 35. Wykład pt. „Rakowice i Olsza – dzieje i dziedzictwo” wygłosi dr Piotr Hapanowicz.

Obszar Rakowic jest często mylony z okolicami Cmentarza Rakowickiego i ulicy Rakowickiej – dawnej drogi Rakowickiej wiodącej z Krakowa do cmentarza miejskiego i dalej do odległych o 2 km Rakowic.

Pierwsze informacje o wsi Rakowice pochodzą z roku 1244. Jej nazwa pochodzi od imienia lub przezwiska Rak lub Rac (Racz), które nosił człowiek, który był założycielem lub właścicielem wsi. Od XIII wieku do końca I Rzeczypospolitej była wsią królewską należącą do wielkorządców. W XV wieku we wsi powstał folwark, dwór królewski oraz młyn zwany Rakowickim. Wieś uległa zniszczeniu podczas walk o tron Rzeczypospolitej pomiędzy zwolennikami księcia Zygmunta Wazy i arcyksięcia Maksymiliana Habsburga w 1587 r., a następnie podczas potopu szwedzkiego. W 1892 r. na terenie Rakowic, na zapleczu fortu 15 „Pszorna”, wybudowano koszary ułańskie, w których stacjonowały oddziały 3. Galicyjskiego Pułku Ułanów Arcyksięcia Karola, a potem – po wyzwoleniu Krakowa spod władzy zaborczej – oddziały 8. Pułku Ułanów Księcia Józefa Poniatowskiego.

Na początku XX wieku na terenie dawnego folwarku wybudowano klasztor pijarów z zakładem wychowawczo-naukowym dla chłopców. W 1912 r. na terenie Rakowic wybudowano lotnisko, które było systematycznie rozbudowywane najpierw tylko w Rakowicach, a następnie pod koniec lat 20. XX wieku w kierunku innych podkrakowskich wsi – Czyżyn i Bieńczyc Lotnisko w Rakowicach stanowi „kolebkę polskiego lotnictwa”, gdyż zostało wyzwolone przez oddziały polskie w dniu wyzwolenia Krakowa 31 października 1918 r. jako pierwsze polskie lotnisko. Lotnisko było rozbudowywane przez cały okres II Rzeczypospolitej. Kontynuację rozbudowy prowadzili także okupanci niemieccy w latach 1939–1945. Po II wojnie światowej lotnisko wraz z postępującą zabudową terenów Nowej Huty stopniowo wygaszano.

W 1923 r. na terenie przysiółka Rakowic – Wieczystej – wybudowano młyny oraz pierwszą w Polsce łuszczarnię ryżu, która była w stanie zaspokoić potrzeby całego kraju. Zakłady został zniszczony w pożarze w 1928 r., ale wkrótce potem – odbudowane, choć już tylko jako młyn i kaszarnia. Po II wojnie światowej obiekt funkcjonował jako Polskie Zakłady Zbożowe w Krakowie. W okresie od 1899 r. do czasów powojennych w Rakowicach znajdowała się szkółka drzew owocowych i ozdobnych oraz uprawa nasion kwiatowych firmy ogrodniczej Ludwika Freegego. W okresie międzywojennym na terenie Rakowic rozwinęła się zabudowa willowa, a po II wojnie światowej nastąpiła urbanizacja tego terenu.

Rakowice zostały przyłączone do Krakowa w 1941 r. jako XLIII dzielnica katastralna Krakowa.

Olsza to dawna wieś zlokalizowana w Dolinie Prądnika, ok. 3 km na północny wschód od centrum Krakowa. Obecnie jej tereny wchodzą w skład Dzielnicy III Prądnik Czerwony i Dzielnicy II Grzegórzki.

Magiczny Kraków

Część dawnej Olszy na terenie Dzielnicy II zajmuje obecnie Osiedle Oficerskie. Olsza jest nazwą odapelatywną od nazwy drzewa olsza. Pierwotnie tereny Olszy porastały gęste lasy łęgowe, charakterystyczne dla dolin rzecznych (tu – dla Doliny Prądnika) i zbudowane głównie z olchy czarnej.

Olsza położona jest na północny wschód od Starego Miasta i na zachód od Rakowic. Dawne granice Olszy biegły: od północnego wschodu w rejonie obecnej ul. Malawskiego, od południowego wschodu wzdłuż obecnych ulic Pilotów (częściowo), Olszyny i Brodowicza, od południowego zachodu linią obecnej ul. Lubomirskiego, od północnego zachodu obecnymi ulicami Rakowicką i Brogi. Przez Olszę przepływa rzeka Białucha (Prądnik). Olszę przecina dwutorowa linia kolejowa nr 100 (Kraków Mydlniki – Gaj) będąca „małą" towarową obwodnicą Krakowa, obecnie wykorzystywana przez pociągi towarowe oraz kilka pociągów TLK.

Pierwsza wzmianka na temat Olszy pochodzi z XVII w., kiedy to stanowiła część Prądnika Czerwonego, jednak z osobnym folwarkiem (w rejonie obecnych ulic Kanonierów, Pięknej, Ptasiej i Sokołowskiego). W 1910 r. południową część wsi Olsza przyłączono do Krakowa. W okresie międzywojennym powstało na tym terenie Osiedle Oficerskie o charakterze willowym. W 1941 r. do Krakowa przyłączono pozostałą część dawnej wsi. Większość obecnej zabudowy Olszy powstała na działkach budowlanych wytyczonych po II wojnie światowej z majątku rodziny Potockich.